

Л. Мороз, директор
Зіньківської районної ЦБС, Полтавська область

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗІНЬКІВСЬКІЙ РАЙОННІЙ ЦБС ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ЗІНЬКІВЩИНА! Напрочуд мальовнича, пісенна, щедра талантами земля. Звідси вийшло багато письменників, поетів, прозаїків. Це лауреати Державної премії імені Т. Г. Шевченка Григорій і Григір Тютюнники, Іван Цюпа, лауреат обласної премії імені П. Артеменка Федір Тютюнник, письменники Микола Зеров, Яків Майстренко, Олекса Мусієнко та ін.

Сьогодні однією з важливих складових національно-патріотичної роботи бібліотек Зіньківської ЦБС є історико-краєзнавча діяльність, котра здійснюється в рамках районної Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року, де передбачено комплекс заходів із обслуговування користувачів інформацією краєзнавчого характеру.

Відповідно до Програми, вийшли друком книги: Літвішко Л. Зіньків : від сивої давнини до наших днів / Л. Літвішко, О. Літвішко. – Полтава : Артполіграфсервіс, 2004. – 120 с.; Зіньківщина : іст. нарис. – Полтава : Інтерграфіка, 2006. – 640 с. Вперше в історії краю створено справжній його літопис, поданий через окремі долі людей. За допомогою працівників зіньківських книгозбірень до книг внесено багато біографічних відомостей про видатних діячів – уродженців цієї землі. Вони зібрали інформацію про земляків, які зробили великий внесок у розвиток науки і культури нашої країни. Це український ботанік, академік АН УРСР Д. Зеров, д. е. н., професор, академік Української академії економічних наук Д. Добряк, професор кафедри книгознавства та бібліотекознавства Київського національного університету культури і мистецтв М. Герасценко, д. т. н., професор, член-кореспондент НАН України М. Кулик та ін.

Готується до друку «Книга скорботи Зіньківщини», що присвячена діячам, які були репресовані у 1930-ті рр. У книгозбірнях району ведуться краєзнавчі календарі (своєрідні міні-виставки), де вказується дата народження поета чи письменника, вміщуються їхні фотографії і книги. В ЦРБ створено літературну карту Зіньківщини, де позначено населені пункти, в яких народився той чи інший письменник або поет, розміщено відповідні фотографії.

Бібліотечні працівники району довгий час підтримували тісні зв'язки з нашим співвітчизником із далекої Австралії письменником Д. Нитченком, зберігають його листи, надіслані до читачів. Його донька Леся Богуславець подарувала бібліотекам 15 примірників книги «На прощу до рідної землі», яка допомагає зрозуміти історію та сьогодення України, навчитися шанувати батьківські традиції, відстоювати людську і національну гідність.

Цього року на сесії районної Ради було прийнято рішення про заснування районної літературно-мистецької премії імені братів Тютюнників та затверджено положення про цю відзнаку. За 2009 рік премію присуджено бібліотекарю Шилівської бібліотеки-філії О. Влох та завідувачці сільського клубу К. Кардаш за

перемогу в конкурсі сценаріїв літературно-мистецьких вечорів – сценарій літературно-мистецького вечора, присвяченого пам'яті Григорія Тютюнника «Я міряю своє життя не днями, я працею вливаюсь в майбуття».

У Зіньківській ЦРБ для дорослих створено літературно-краєзнавчу вітальню. Тут представлено близько 1 тис. прим. книг, буклетів, листівок, фотодокументів, тематичних альбомів, дослідницьких матеріалів. Їх розміщено в окремі папки, зокрема: «Видатні люди Зіньківщини», «З історії міста», «З історії сіл Зіньківщини», «Зіньківщина від сивої давнини до сьогодення», «Голодомор 1932–1933 рр. на Зіньківщині», «Список жертв Голодомору на Зіньківщині», «Свідчення тих, хто вижив у Голодомор 1932–1933 рр. на Зіньківщині», «Герої Великої Вітчизняної війни – зіньківчани», «Почесні громадяни Зіньківщини», «Покликані музикою» (про композиторів краю), «Ті, хто мовою край свій звеличав» (про письменників), «Мистецтво творити своїми руками» (про майстрів художньої кераміки), «Народні звичаї та обряди рідного краю» і т. ін. А в Човно-Федорівській бібліотеці-філії в краєзнавчій папці «У зморшках – доля народу» зібрано матеріали про столітніх старожилів села, з уст яких бібліотекар М. Лоза записала, наприклад, обряд весілля.

Питання політичного, культурного, господарського життя міста, району відображаються в краєзнавчій картотеці ЦРБ. Тут також зібрано відомості про кожне село району. У картотеці виділено рубрики: «Репресії 1937 року на Зіньківщині», «Письменники рідного краю», «Голодомор на Зіньківщині», «Зіньківщина – екологічно чистий регіон України», «Історія села, в якому ти живеш» та ін.

Активно популяризуються книги краєзнавчої тематики через засоби масової інформації. У програмі районного радіо «Голос Зіньківщини» є альманах «Ровесник», в рамках якого кожної третьої п'ятниці бібліотечні працівники проводять бесіди, інформаційні, літературні години, огляди видань, присвячених життю і творчості місцевих поетів, письменників, видатних людей краю, пам'ятним датам, а також літературні читання. Зокрема, викликали інтерес слухачів літературні читання книги А. Павленка «Листи з війни» (К., 2008), яка містить листи, написані 1942 року нашим земляком, командиром відділення взводу ППО, уродженцем с. Удовиченки. В них яскраво відображено велич подвигу нашого народу, його любов до Вітчизни, стійкість, скромність та шляхетність. Прозвучали по радіо і бібліографічні огляди літератури: «Зіньківчани – Герої Радянського Союзу», «Безсмертний подвиг партизанів рідного краю», «Вони прославили наш край з Шевченковим ім'ям» (про лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка – уродженців Зіньківщини).

Широко відзначаються бібліотеками ювілейні дати письменників-земляків. Літературно-музичний вечір «Я вернувся до тебе, Зіньківщино» до 120-річчя від дня

народження українського письменника, критика, полеміста, літературознавця М. Зерова проведено Зіньківською районною бібліотекою для дорослих (завідувачка відділу обслуговування Л. Колоша). Учасники вечора ознайомилися з життям і літературною творчістю письменника, який загинув у роки репресій, спогадами рідних, краян. Також тут відбулася презентація книг самодіяльного поета-земляка В. Прислонського «Село – моє життєве джерело».

У Бірківській, Великопавлівській, Дейкалівській, Кирило-Ганнівській, Лютенськобудищанській, Шилівській бібліотеках-філіях проводилися літературні години, літературні вечори, вечори поезії, поетичні конкурси «По життю з вишневим сміхом» (до 120-річчя від дня народження великого гумориста О. Вишні), «Зіньківський голос з далекої Австралії» (про творчість письменника-земляка з діаспори Д. Нитченка), «Краса поетичного слова» (про місцевих поетів Г. Литовець, В. Бадьор, Ю. Пацулу, Н. Калатуру, О. Друмова).

Зберігають традиції рідного краю у Власівській бібліотеці-музеї. По крупинках збирала бібліотекар 1 категорії Н. Хоменко матеріали, які надавали жителі села. Їх було вивчено, систематизовано, розміщено на стендах («Історичне минуле рідного краю», «Односельці в роки Великої Вітчизняної війни», «Трудові будні колгоспників», «Спорт на селі», «Художня самодіяльність села», «Як працюємо, так і відпочиваємо», «Сьогодні сільської Ради»), у куточку народознавства. Серед експонатів – старовинні предмети домашнього вжитку, сільська піч, яку облаштував сільський голова В. Хоменко.

У Малобудищанській бібліотеці-філії (бібліотекар 1 категорії Л. Міщанин) велика увага приділяється наочній популяризації книги. Фонд бібліотеки розкривають експозиції: «Перлини народного мистецтва на Зіньківщині», «Моя Зіньківщина прекрасна, тобі калиною цвісти», «Письменники рідного краю», «Обереги рідного села», «Краса небесна і земна», «Осінь щедрість рідної землі», «Гончарне ремесло Зіньківщини», «Звичаї, обряди, традиції рідного краю», виставка однієї книги наукового співробітника Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України В. Міщанина «Храми землі нашої: Церква Різдва Пресвятої Богородиці в Малих Будищечках». Книжкові виставки часто оздоблюються роботами місцевих вишивальниць, художників, виробами декоративно-прикладного мистецтва, гончарства.

У Миськомлинянській бібліотеці-філії майстром народної вишивки Г. Гриньом проведено майстер-клас «Хата без рушників, що родина без дітей». Митець розповів читачам – учням 5-9 класів про своє захоплення малюванням та народною вишивкою, продемонстрував особливості техніки вишивання різних узорів хрестиком, гладдю. А для широкого кола шанувальників книги, мистецтва, народних традицій проведено вернісаж-презентацію меморіального музею-садиби філософа і колекціонера опішнянської кераміки Л. Смержа, який зібрав унікальну колекцію глиняних творів відомих гончарів Опішного – І. Білика, М. Китриша, Г. та Я. Пошивайлів, а також рушників, чоловічих та жіночих сорочок, скатертин, вишитих хрестиком та оздоблених мережкою, старовинних ікон.

У с. Шилівка, прославленому величчю літературних талантів братів Тютюнників, було відзначено 90-річчя від дня народження Григорія Тютюнника і одночасно

вшановано творчість його братів – Григора та Федора. Літературно-мистецьке свято «Я міряю своє життя не днями, я працею вливаюсь в майбуття» було проведено як загальносистемний масовий захід спільно з Шилівською сільською радою, Зіньківською радою народних депутатів, Шилівською бібліотекою-філією, Зіньківською ЦРБ для дорослих, районним Будинком культури, представниками обласної ТРК «Лтава». Присутні з цікавістю прослухали розповіді про багаті сторінки літературної спадщини письменників-земляків, про ту велику любов до рідної землі, яка єднала їх і надихала на творчі здобутки, побачили інсценізацію уривків із творів цих визначних майстрів слова. А дружина Федора Тютюнника Любов Сергіївна прочитала власні вірші, присвячені братам. Знаходячись під враженням від усього почутого і побаченого, шилівчани казали: «Давно вже в селі не було такого свята».

У сільських бібліотеках-філіях Зіньківщини вже стало традицією щорічно проводити свята сіл: «Сільські неповторні світанки, моя Батьківщина мала» (Великопавлівська бібліотека-філія), «Під зіркою щасливого села» (Підозірківська), «Нашому роду нема переводу» (Удовиченківська), «У краю борів зелених» (Бірківська), «Моє село, для мене ти єдине» (Комсомольська), «Село моє, моя колиска» (Малобудищанська); у ЦРБ для дорослих – День міста «Під мирним небом квітни, наш Зіньків». Під час цих заходів відбуваються вшанування людей праці, батьків новонароджених, багатодітних сімей, подружжів, які прожили разом 40, 50 років, організуються експозиції творів декоративно-ужиткового мистецтва, фотовиставки історії сіл, зустрічі з видатними уродженцями краю, керівниками району.

Вже кілька років діють у книгозбірнях клуби за інтересами: «Краяни» (Шилівська бібліотека-філія), «Калинонька» (Бірківська бібліотека-філія), «Родослав» (Проценківська бібліотека-філія).

Різноманітно і насичено проходить кожне засідання клубу «Краяни» (бібліотекар 1 категорії О. Влох) – у формі інформаційних годин, годин цікавих повідомлень «Моє рідне село», «Це мій рід – моє коріння», «Заповідні місця Зіньківщини», вікторини «Стежками рідного краю», оглядів літератури «Наш край талантами багатий», «Трагедія 33-го», «У вирі життя», «Зійшла зоря та й не назорілася». Цікавою була презентація першої літературної збірки самодіяльного поета В. Прислонського «На рубежі віків», який народився в с. Петрівці Зіньківського району в сім'ї депортованих з Польщі лемків. Його вірші – про земляків, природу, рідний край, школу, кохання... Немало добрих справ роблять лемки на своїй другій батьківщині, бо вони є майстрами своєї справи. Чудові національні костюми, вироби декоративно-прикладного мистецтва передаються з покоління в покоління і постійно використовуються на мистецьких заходах, що проводить Шилівська бібліотека-філія.

Через книгу у читачів формуються любов і повага до минулого рідної землі, усвідомлення своєї причетності до збереження й примноження народних скарбів. Це допомагає бібліотекам виховувати у користувачів любов до своєї «малої батьківщини», почуття гордості за її славне минуле, відчуття себе господарем, який дбає про рідний край, зберігає культурні традиції, літературну спадщину та передає їх у спадок прийдешнім поколінням.